

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت فاطمه الزهراء (سلام الله عليها)

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان تحقیق:

نقش نظم در زندگی فردی و اجتماعی

استاد راهنما:

خانم زینت السادات علمدار

استاد داور:

حجت الاسلام والمسلمین محمد امین براتی

پژوهشگر:

ملکه کمرلوئی

تیرماه ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت فاطمه الزهراء (سلام الله عليها)

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان تحقیق:

نقش نظم در زندگی فردی و اجتماعی

استاد راهنما:

خانم زینت السادات علمدار

استاد داور:

حجت الاسلام و المسلمین محمد امین براتی

پژوهشگر:

ملکه کمرلوئی

تیرماه ۱۳۹۴

چکیده:

همه ما کم و بیش از پیامدهای ناگوار بی‌نظمی مطلع هستیم، و از خوبی انضباط و پیامدهای آن نکته‌هایی دیده‌ایم و می‌دانیم. بیرون رفتن از این قانون به هر دلیل و در هر موردی که باشد، انسان را به افراط و تفریط و ناکامی می‌کشانند که قضاوت منفی دیگران را نیز در پی خواهد داشت، برعکس انسان‌های منظم یعنی نهایت کسانی که روی خط اعتدال حرکت می‌کنند و از افراط و تفریط و تندرویی‌های بی‌خردانه و سستی‌های جاهلانه پرهیز می‌کنند، محبوب‌تر و مطلوب‌ترند؛ حضرت علی (علیه السلام) در نامه ۴۷ می‌فرمایند: «أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَنَظْمِ أَمْرِكُمْ؛ شما و تمام فرزندان و خاندانم، و کسانی را که این وصیت به آن‌ها می‌رسد، به ترس از خدا و نظم در امور زندگی وصیت می‌کنم.» ایشان با این بیان نورانی نظم و برنامه‌ریزی را در کنار تقوی قرار می‌دهد و این امر نشان‌دهنده اهمیت زیاد نظم می‌باشد، بدین صورت که ایشان فرد معتدل و منظم را دیندار معرفی می‌نماید، زیرا همان‌طور که آموزه‌های دینی در تربیت فردی کارکرد مؤثر دارد و روابط اجتماعی را بهبود می‌بخشد، همراه با آن داشتن برنامه‌ای منظم نیز می‌تواند به او در امور و تعاملات اجتماعی یاری رساند. مهمترین و معتبرترین کتاب‌ها در این زمینه قرآن، نهج البلاغه و بسیاری از کتب روایی دیگر می‌باشد که به زیبایی این موضوع را مورد تبیین و تفسیر قرار داده‌اند. محقق در این پژوهش از روش کتابخانه‌ای استفاده کرده است و با استفاده از کتاب‌هایی نظیر (نظم، آنچه همه دوست دارند ولی...) از مرتضی آقا تهرانی که به معرفی الگوهای نظم و برخورد با موانع ایجاد نظم پرداخته است. و همچنین کتاب (خدا و نظام آفرینش) از جعفر سبحانی و گنجینه‌ی معارف و غیره به سؤالاتی چون نقش نظم و آفت بی‌نظمی پاسخ داده است.

واژگان کلیدی:

نظم، اجتماع، تعادل، برنامه.

تحمیدیه:

الهی! ای داننده ی هر چیز و سازنده ی هر کار و دارنده ی هر کس، نه کس را با تو
انبازی و نه کس را از تو بی نیازی، کار به حکمت می اندازی و به لطف می سازی، نه پیداد
است و نه بازی.

بار خدایا! بنده را نه چون و چرا در کار تو دانشی و نه کس را بر تو فرمایشی، سزاها همه تو
ساختی و نواها همه تو ساختی، نه از کس به تو و نه از تو به کس، همه از تو به تو، همه توئی و
بس، خلاق فانی و حق یکتا به خود باقی است.

نام تو شنیده، بنده دل داد به تو چون دید رخ تو، دل داد به تو

الهی! به عنایت هدایت دادی و مُعونت ها بذر خدمت رویانیدی و به پیغام آب پذیرش
دادی، به نظر خویش میوه ی محبت و رسانیدی اکنون سزد که سموم مکر از آن باز داری و
بنائی که خود ساخته ای به گناه ما خراب نکنی.¹

¹(عبدالله انصاری، مناجات نامه، تهران: انتشارات گنجینه، ۱۳۸۸، ص ۵۹)

فهرست منابع

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

- (۱) آقا تهرانی مرتضی، نظم آنچه همه دوست دارند ولی...، چاپ چهارم، بیجا، انتشارات کتاب یوسف، ۱۳۹۱
- (۲) آقاتهرانی مرتضی، اهمال کاری، چاپ ۹، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پرورشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۳
- (۳) آموزگار محمدحسن، تربیت از دیدگاه اسلام، تهران: بینا، ۱۳۵۹
- (۴) انصاریان حسین، نظام خانواده در اسلام، قم: انتشارات امّ ابیها، ۱۳۷۷
- (۵) امینی ابراهیم، تربیت، قم: مسلسل انتشار، ۱۳۸۱
- (۶) الامین محمد، اخلاق اسلامی، ترجمه: سید صادق شفائی زاده، قم: دارالانصار، ۱۳۸۵
- (۷) اسدی گرمارودی محمد، چگونگی عقیده و توحید، ج ۱، تهران: داراحیاء تراث اهل البیت (علیهم السلام)، ۱۳۶۱
- (۸) ابراهیمی محمد حسین، آداب چهارصدگانه در زندگی از سخنان امام علی (علیه السلام) قم: نشر تأمین، ۱۳۸۵
- (۹) بستان محمد، توصیه های پزشکی عارفان، جلد دوم، قم: عطر یاس، ۱۳۹۱
- (۱۰) باهنر محمد جواد و جمعی دیگر، سخنی چند درباره خداشناسی، قم: انتشارات اسلامی، بی تا
- (۱۱) بلاغی عبدالحجّت، حجه التفاسیر و بلاغ الإکسیر، جلد ۵، قم: انتشارات حکمت، ۱۳۸۶
- (۱۲) بازرگان عبدالعلی، نظم قرآن، چاپ اول، بی جا، انتشارات قلم، ۱۳۷۲
- (۱۳) پاک نژاد سید رضا، اولین دانشگاه و آخرین پیامبر، جلد ۱۸، تهران: کتابفروشی اسلامیّه، ۱۳۵۱
- (۱۴) تجلیل تبریزی ابوطالب، براهین اصول معارف الهیّه و عقائد امامیّه، تهران: انتشارات اسوه، ۱۳۸۵
- (۱۵) تریسی برایان، مدیریت زمان، مترجم: یلدا بلارک، چاپ ۶، تهران: انتشارات اشکذر، ۱۳۸۹
- (۱۶) تریسی، برایان، قدرت انضباط شخصی، چاپ اوّل، تهران: انتشارات عاشقان، ۱۳۹۰
- (۱۷) جویباری، محمد رضا و جمعی از نویسندگان، راه روشن، قم: نشر نشر، ۱۳۹۱
- (۱۸) حاج خلیلی، رضا و دیگران، معرفت دینی، بی جا، معاونت آموزش عقیدتی-سیاسی نمایندگی ولی فقیه در نیروی مقاومت بسیج سپاه، ۱۳۸۴
- (۱۹) حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، چاپ هفدهم، قم: بیتا، ۱۳۸۶

- ۲۰) حجتی، محمدباقر، آداب تعلیم و تعلّم در اسلام، تهران: نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶
- ۲۱) حسینی، علی اکبر، اخلاق در خانواده، قم: انتشارات پارسیان، ۱۳۸۹
- ۲۲) خنیفر، حسین، پورحسینی، مزده، مهارت های زندگی، قم: مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۸
- ۲۳) خسروپناه، عبدالحسین، جامعه علوی در نهج البلاغه، قم: مرکز نشر انتشارات حوزه ی علمیّه ی قم
- ۲۴) دهنوی، حسین، معلّم موقّق، قم: انتشاراتی ظفر، ۱۳۷۶
- ۲۵) دهخدا، علی اکبر، لغت نامه ی دهخدا، جلد چهارم، چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷
- ۲۶) دستغیب، عبدالحسین، بندگی راز آفرینش (شرح خطبه ی حضرت زهرا (سلام الله علیها)، مقدمه و تصحیح از سید هاشم دستغیب، جلد ۱، قم: انتشارات کتابخانه مسجد جامع عقیق شیراز
- ۲۷) دشتی، محمد، نهج البلاغه، مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امیرالمؤمنین (علیه السلام)، قم: بیتا
- ۲۸) رضائیان، علی، اصول مدیریت، قم، بینا، ۱۳۷۰
- ۲۹) رشاد، علی اکبر، نامه امام علی (علیه السلام)، جلد ۱۰، چاپ دوم، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۲
- ۳۰) رحمتی شهرضا، محمد، گنجینه معارف، جلد ۲، چاپ اول، قم: انتشارات صبح پیروزی، ۱۳۸۶
- ۳۱) رحیمی اصفهانی، غلامحسین، اصول عقاید اسلامی، قم: بینا، ۱۳۶۲
- ۳۲) ربانی گلپایگانی، علی، محاضرات الاهیّات، مترجم: جعفر سبحانی، قم: مؤسسه نشر اسلامی، بیتا
- ۳۳) ربانی گلپایگانی، علی، عقاید استدلالی، ج ۱، قم: نشر هاجر، ۱۳۸۸
- ۳۴) سعادت‌مند، رسول، درس هایی از امام: نظم و قانون گرایی، بی جا، انتشارات تسنیم، ۱۳۸۹
- ۳۵) سعادت‌مند، رسول، درس هایی از امام: اخلاق در خانواده، چاپ دوم، بیجا، انتشارات تسنیم، ۱۳۹۰
- ۳۶) سالاری فر، محمد رضا، با دیگران، بهداشت روانی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹
- ۳۷) سبحانی، جعفر، راه خداشناسی، قم: بینا، بیتا
- ۳۸) سبحانی، جعفر، الهیات و معارف اسلامی، قم: مؤسسه امام صادق (علیه السلام)، ۱۳۸۲
- ۳۹) سبحانی، جعفر، خداوند و نظام آفرینش، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، بیتا
- ۴۰) شیخ الاسلامی، حسین، گفتار امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) همراه با ترجمه فارسی هدایه و غرر الحکم، جلد ۲، چاپ ۷، قم: انتشارات انصاریان، ۱۳۸۵
- ۴۱) شریعتی، محمد تقی، اجتماعی، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۴۶

- (۴۲) شعاری نژاد، علی اکبر، روانشناسی رشد، چاپ سوم، تهران: انتشارات کتابفروشی تهران، بیتا
- (۴۳) شعریاف، رضا، سرگذشت های ویژه از زندگی حضرت امام خمینی (مدظله العالی)، چاپ چهارم، بیجا، انتشارات پیام آزادی، بیتا
- (۴۴) صالح علی، محمد، راه زندگی، مترجم: لطیف راشدی، بیجا، انتشارات محدث، بیتا
- (۴۵) صفی، محمد، تعالیم آسمانی اسلام، قم: انتشارات اهل بیت (علیه السلام)، بیتا، ۱۳۸۷
- (۴۶) طباطبائی، محمد حسین، تفسیر المیزان، مترجم: سید محمد باقر موسوی همدانی، جلد ۱۱، قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۸۶
- (۴۷) عزیزی، عباس، اخلاق نمازگزاران، قم: انتشارات نبوغ، ۱۳۷۷
- (۴۸) عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۹
- (۴۹) عزیزی، حمید و جمعی از محققین اسرار موفقیت در درس و امتحانات و زندگی، چاپ پنجم، قم: شمیم گل نرگس، ۱۳۸۳
- (۵۰) عبدوس، محمد تقی، محمد، محمدی اشتهاردی، بیست و پنج اصل از اصول اخلاقی امامان (علیهم السلام)، جلد ۸، قم: مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۷
- (۵۱) غلامی، محمد، بهشت اندیشه ها، قم: نشر جمال، ۱۳۸۸
- (۵۲) فصیحی، امان الله، و همکاران، نظم و انضباط اجتماعی در اسلام، تهران: بینا، بیتا
- (۵۳) فرهادیان، رضا و بتول آنچه یک جوان باید بداند، چاپ بیستم، قم: بینا، ۱۳۷۰
- (۵۴) فرهادیان، رضا، خانواده و تحوّل در تربیت، قم: انتشارات مؤسسه فرهنگی-تربیتی، ۱۳۷۸
- (۵۵) فلسفی، محمد تقی، هیئت نشر معارف اسلامی، تهران: بیتا، ۱۳۴۱
- (۵۶) قمی، علی بن ابراهیم، ترجمه تفسی قمی، مترجم: جابر رضوانی، جلد ۲، قم: انتشارات بنی الزهرا (علیه السلام)، ۱۳۸۸
- (۵۷) قائمی، علی، نقش مادر در تربیت، تهران: انتشارات امیری، ۱۳۸۶
- (۵۸) قرائتی، محسن، تفسیر نور، جلد ۱۲، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۶
- (۵۹) قرائتی، محسن، راز نماز برای جوانان، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸
- (۶۰) قرائتی، محسن، یکصد و چهارده نکته درباره نماز، چاپ اول، قم: طرح اقامه نماز، ۱۳۷۲
- (۶۱) قرائتی، محسن، پیوندهای نماز، تهران: مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۷۵
- (۶۲) کلانتری، علی اکبر، الگوی مصرف، قم: نشر دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۸
- (۶۳) کینگستون، کارن، طراحی نظم به شیوه ی فنگ شویی، مترجم: گیتی خوشدل، چاپ هشتم، تهران: نشر پیکان، ۱۳۸۶
- (۶۴) کریمی نیا، محمد علی، الگوهای تربیت، قم: انتشارت پیام، ۱۳۸۶

- ۶۵) مطهری، مرتضی، فرهنگ مطهر، چاپ سوم، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ، ۱۳۹۰
- ۶۶) مطهری، مرتضی، امدادهای غیبی در زندگی بشر، چاپ هفدهم، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۸۵
- ۶۷) ح مطلبی، حسن، گوهر وقت، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰
- ۶۸) محدثی، جواد، سیره اخلاقی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله)، تهران: انتشارات سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش (نشر آجا)، بیتا
- ۶۹) مکارم شیرازی، ناصر، یکصد و پنجاه درس زندگی، قم: انتشارات نسل جوان، بیتا
- ۷۰) مکارم شیرازی، ناصر و همکاران، تفسیر نمونه، جلد ۱۵، چاپ ۸، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۰
- ۷۱) مکارم شیرازی، ناصر و همکاران، پیام امیر المؤمنین (علیه السلام)، ج ۱۵، چاپ دوم، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۵
- ۷۲) ملک محمودی، امیر، درمان اضطراب و افسردگی، چاپ نهم، قم: منشور وحی، ۱۳۸۹
- ۷۳) ملک محمودی، امیر، چگونه می توان فردی سرزنده، امیدوار و موفق بود؟، قم: منشور وحی، ۱۳۸۹
- ۷۴) مهدوی کنی، محمد رضا، نقطه های آغاز در اخلاق عملی، قم: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸
- ۷۵) محمدی، چگونگی درک کامل دروس و ایجاد شور و اشتیاق، چاپ اول، قم: شمیم گل نرگس، ۱۳۸۲
- ۷۶) مصباح یزدی، محمد تقی، مباحثی درباره حوزه، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۶
- ۷۷) معین، محمد، فرهنگ فارسی، جلد چهارم، تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۵
- ۷۸) نوری، حسین، جهان آفرین، تهران: انتشارات برهان، بیتا
- ۷۹) نجاتی، محمد عثمان، حدیث و روان شناسی، ترجمه: حمیدرضا شیخی، چاپ اول، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۸۷
- ۸۰) نبوی، محمد حسن، مدیریت اسلامی، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸
- ۸۱) وافی، علی، نسیم هدایت، قم: انتشارات شفق، ۱۳۹۰
- ۸۲) هاشم زاده، محمد رضا، مبارزه با گناه، چاپ اول، قم: مؤسسه انتشاراتی امام عصر (عج الله)
- ۸۳) هادوی تهرانی، مهدی، مکتب و نظام اقتصادی اسلام، تهران: مؤسسه فرهنگی خانه خرد، ۱۳۷۸
- ۸۴) هدایتی فخر داوود، ابوالفضل، خانواده و تربیت دینی، قم: نگاه آشنا، ۱۳۸۶
- (نشریه و سایت)
- ۸۵) اداره آموزش های عقیدتی سیاسی، آداب معاشرت جلد ۱، بیجا، بیتا، ۱۳۷۶

۸۶) آذربایجانی، مسعود، عبدالحسین، خسروپناه، داشتن نظم و انضباط در زندگی، نشریه تربیتی اخلاقی خلق، شماره ۱۳۹۰، ۲۴

www.fooderegein.com(۸۷

۸۸) <http://allameh.ir> برگرفته از سخنرانی دکتر عاطف با موضوع وسواس در همایش آرامش جویی در مکتب تربیتی علامه

(منابع عربی)

۸۹) سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین، ترجمه: المنجد، جلد دوم، تهران: انتشارات اسلام، بیتا

۹۰) زکریا، احمد بن فارس، مقایس اللغه، چاپ اول، قم: انتشارات حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۷

۹۱) محمد بن مكرم، لسان العرب، جلد ۱۲، چاپ سوم، بیروت، دار صادر ۱۴۱۴ق

۹۲) مصباح یزدی، محمد تقی، بحار الانوار، جلد ۷۵ و ۱۶، لبنان، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ق

۹۳) جائزه، نظم الإسلامیّه، تهران: البلاغ، بیتا

۹۴) طباطبائی، حسین، جامعه الأحادیث شیعه، جلد ۱۴، قم: ناشر: مؤلف، ۱۳۶۶